

Projekt: Letem interkulturním světem III.
reg. č. projektu CZ.07.4.68/0.0/0.0/20_079/0002075

JAK POMOCI S ADAPTACÍ A INTEGRACÍ DĚTÍ S ODLIŠNÝM MATEŘSKÝM JAZYKEM

METODIKA PRO UČITELE
MATEŘSKÁ ŠKOLA BAMBÍNO S.R.O.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

PRA HA
PRA GUE
PRA GA
PRA G

V předchozím projektu: Letem interkulturním světem II jsme se zaměřili na téma integrace dětí s odlišným mateřským jazykem. V metodice byly shrnuty zásadní milníky integračního procesu a přijímání nového jazyka, v našem případě češtiny. Zde jsou popsány i tipy, jak postupovat v rozvoji češtiny. V tomto dokumentu bude dán důraz na adaptační období, kterým příchod dítěte do školky začíná.

Adaptace

Adaptace na nové prostředí a novou životní situaci, jakým nástup do školky bezesporu je, může být náročným obdobím pro malé i velké, tedy děti i rodiče a neméně i pro učitele. Jedná se o individuální proces, který se vyvíjí. Co tedy můžeme očekávat:

Fakta, která je důležitá vědět:

- Jedná se o přechodné období, které trvá zpravidla 4 – 8 týdnů. Délku adaptace ovlivňuje, mimo individuálního nastavení a povahy dětí, pravidelná docházka a čas, který je dítě ve školce.
- Děti se učí důvěře k vnějšímu světu a přirozenou součástí jsou obavy a strach. My to víme, proto dětem pomáháme v získání této důvěry. Zmíněný strach se u dětí může projevat pláčem, křikem, nechutí a neochotou rodiče pustit pryč, regrese (návratem v projevech do předchozího vývojového stadia, např. zvýšenou potřebou pomoci v oblastech, které již dítě zvládalo – při oblékání, jídle, pití, chování na toaletu). Není třeba na děti nějak tlačit, klidně jim pomůžeme i s věcmi, které už uměly. Pravděpodobně to přejde samo.

Jak můžeme pomoci:

- Udělejte si čas a vyberte vhodné místo, a podrobně s rodiči proberte průběh adaptace.
- Opakovaným ujišťováním, že je vše v pořádku a že rodiče přijdou.
- Loučení doprovázejte rituálem (ať se jedná o loučení s rodiči nebo kamarády ve školce). Toto je dobré rodičům poradit. Rituál může mít mnoho podob. Pusa, objetí, plácnutí... Pokud je dítě již starší, je prima, pokud si ho vymyslí společně. Může být odlišný u různých členů rodiny. V Bambínu máme pravidlo, které se týká přímo loučení, využijte ho.
- Předat informaci, že adaptace může první dny probíhat bez problémů a stesk

a těžší období přijde potom. Stává se to, je to normální.

- Loučení má jasnou a ohraničenou podobu, abychom jeho protahováním neprodlužovali i dětskou nejistotu.
- V adaptačním období je možné dětem povolit i hračku nebo talisman, mnohdy jim pomůže k pocitu bezpečí.
- Apelujte na rodiče, aby dodržovali příchody pro dítě tak, jak se s ním domluvili a pokud se děje něco nečekaného, dáваме vědět, abychom posilovali důvěru dítěte.
- Dobu pobytu v Bambínu / ve školce postupně prodlužujeme, v závislosti na věku a potřebách dítěte (konzultace učitele s rodičem).
- Společně sdílíme zkušenosti – když doma něco funguje (na pláč, zlost) a naopak u nás v Bambínu / ve školce.
- Když doma nastávají nějaké změny, radostné i smutné (stěhování, narození sourozence, přítomnost další osoby – třeba babičky na delší dobu, ztráta oblíbené hračky i třeba smrt zvířátka), jsme rádi, když o nich víme, protože se můžeme připravit na různé reakce dětí a nepřekvapí nás. Doptávejte se rodičů.
- Pokud doma plánují nějakou změnu – například odebrání dudlíku, učení na nočník, prosím doporučte rodičům a počkejte s tím až po adaptaci. Jde o velikou změnu v životě, ve chvíli, kdy tato je úspěšně zvládnuta, nastává čas a prostor pro úspěšné zvládnutí změny další. Ať se změny nekupí.

Adaptace je těžké období i pro rodiče, je potřeba věnovat pozornost i jim. Sdělovat jim, co nejvíce informací. Jak se dítě mělo, ideálně pozitivně, mluvit o pokrocích, chválit. Dále rodičům, klidně i opakovaně, vysvětlovat, jak to u nás chodí, jaký máme režim dne, pravidla apod.

Zvládnutí češtiny, integrace do jazykového prostředí

Pokud je pro děti čeština dalším, neznámým jazykem, pak budou potřebovat delší čas na orientaci v něm. Obecně je čeština náročný jazyk i pro rodilé mluvčí, natož pro dítě s odlišným mateřským jazykem. Proto je na začátku procesu adaptace a posléze i integrace důležité, abychom zvažili úroveň, které chceme s dítětem dosáhnout, což je zásadní téma na konzultaci s rodiči.

1. Čeština na komunikační úrovni – porozumění instrukcím, vyjádření potřeb, pocitů, komunikace ve hře.
2. Čeština jako výukový jazyk – pokud rodiče plánují s dítětem zůstat v českém

prostředí a zapojit ho do českého kurikula.

V prvním případě bude volba kurikula jiná, než česká – mezinárodní, britské či jiná jazyková škola, která působí na území ČR.

V druhém případě půjde o vyšší znalost a pro pohodlný vstup do základní školy bude třeba intenzivnější a přesnější znalost a orientace nejen v jazyce jako takovém, ale i v kulturním prostředí.

Na setkání s rodiči komunikujte na toto téma od počátku nástupu dítěte do školky, tedy poté, co zvládnete společně adaptaci.

fáze získávání nového jazyka

- Zpočátku bude dítě přijímat jazyk pasivně. Učitelé s nimi mluví jednoduše, krátce, heslovitě, přičemž hesla / slova / krátké věty jsou konstantní, využívají gesta pro podporu porozumění. Je to proto, aby děti měly šanci uložit do paměti obsah sdělení a cítily se zapojené, protože porozumí. Samo ještě nebude mít chuť opakovat, potřeby častěji vyjádří gestem, nápodobou, ukázáním.
- Pak přijde fáze, kdy bude dítě zorientované v základních pokynech, instrukcích, slovech, potřebách a bude mít chuť opakovat již naposlouchaná slova. Zásada, kterou je třeba mít stále na paměti: **S JÍDLEM A TOALETOU SE NEŽERTUJE!** To znamená, že pokud potřebuje dítě pít, jíst, na toaletu, tak netrvám na tom, aby mi slovo nejprve zopakovalo, než mu podám, co potřebuje. Kdežto s autíčkem v ruce to naopak udělám: „Chceš auto nebo méďu?“
- Mixování známých slov z češtiny do „domácího“ jazyka. Je to v pořádku a každé dítě má tuto fázi jinak dlouhou a jinak intenzivní. Proto můžeme dítě podpořit v pozvolném rozdělování slovníků tak, že komentujeme: „V češtině je to AUTO, v angličtině A CAR.“
- Rozdělení slovníků a osob, které daným jazykem hovoří. Děti si přiřadí osoby k jazykům, a proto nemají zapotřebí hovořit jiným jazykem s danou osobou. Často rodiče říkají, že nemohou dostat ze svého dítěte větu v angličtině, případně cizojazyční rodiče nedokáží přesvědčit, aby s nimi dítě komunikovalo česky. To je normální. V odstavci doporučení se k tomu vrátíme.

doporučení:

- V „domácím“ jazyce doporučte, aby posilovali sluchovou paměť říkankami, písničkami. Je důležité pracovat v „domácím“ jazyce, který dítě dobře ovládá, rozumí slovům, neboť jen tak bude efektivně posilovat paměť bez nutnosti se soustředit na porozumění obsahu.
- Pokud je dítě otevřené se zapojit s cizojazyčnými dětmi a rodina má přátele s

vrstevníky v českém prostředí, tak doporučte setkávání a podpořte rodiče, aby dopřáli dětem společnou hru.

- Netlačte na dítě, aby vám říkalo slovíčka v novém jazyce. Zpočátku bude porozumění pasivní.
- Dopřejte dítěti prostor na odpočinek. Extrémní soustředění, aby porozumělo cizímu prostředí je vyčerpávající.
- Dejte dítěti prostor se vyjádřit dle jeho schopností:
 - Pokud je dítě ve fázi pasivního porozumění, dejte mu jednoduchou otázku, nebojte se doprovodit ji gestem nebo obrázkem, na kterou může odpovědět ano / ne.
 - Pokud už nějakou aktivní slovní zásobu má, pak můžeme dát na výběr z možností, aby si rychleji vybavilo český ekvivalent slova.
 - Pokud se v češtině vyjadřuje v krátkých větách, tak mu dejte čas a svou pozornost. Případně můžete napovědět první slabikou, nebo dát na výběr z možností, přičemž slova budou znít podobně.

Volba českého kurikula

Pokud je dítě velmi malé, pak se může zdát otázka školní docházky v nedohlednu, nicméně u dětí s odlišným jazykem je tomu naopak. Důvodem je intenzita, se kterou budeme s dítětem pracovat. A pokud je dítě starší, pak je třeba nastavit plán rozvoje češtiny tak, aby dítě vstoupilo do základní školy s dostatečnou znalostí jazyka a nebyl zbytečný kalup v předškolním věku.

- Komunikujte s rodiči, se speciálním pedagogem a sdílejte plány ohledně setrvání rodiny v českém prostředí.
- Spolupracujte při nastavování plánů rozvoje jazykových dovedností se speciálním pedagogem a rodinou. Jsou cesty, jak může pomoci i česky nehovořící rodina i doma.
- Podpořte rodiče, aby dítě mělo dostatek příležitostí docházet do školky a rozvíjet se v češtině, každý delší výpadek ho vrátí o několik kroků zpět.